

Jordbruksforhandlingane 2021. Innspel til Fylkeskommunen.

Vestlandsjordbruket treng ein annan jordbrukspolitikk.

I haust kom der inn nokre meldingar som bør få mange til å tenkje:

Driftsgranskingane sine tal (2019) viser ein nedgang i inntekt for Vestlandsbonden med kr 23.300 til kr 276.300. På landsbasis derimot, var det ein inntektsauke på kr 12.800 til kr 300.200.

Sjølv om tala viser store variasjonar mellom produksjonar og enkeltbruk, er utviklinga alarmerande.

I tillegg til dette kjem også manglande eigenkapitaldekning på ca kr 30.000.

Samtidig kjem det tal frå Nibio, om areal som er klassifiserte som ute av drift. Vestlandet toppar lista, saman med Innlandet og Nord-Norge, med over 20%.

Tidlegare, då mjølkeproduksjonen skulle nedjusterast, var det rekordmange mjølkebruk frå Vestlandet som melde kvota si inn for sal.

Oppsummert:

Bønder tener kring halvparten av andre grupper.

Store jordbruksareal går ut av drift, og jordbruket si rolle i distriktbusetjinga minkar faretruande.

Det er på høg tid å tenkje nytt i jordbrukspolitikken.

Inntekta må opp. Småbrukarlaget er i ferd med å meisle ut ein 5-årig opptrappingsplan.

Innteninga må knytast til utnytting av våre eige areal og ressursar.

Investeringspolitikken må knytast til forsvarleg bruk av eigne ressursar og gje større rom for investeringar, og rettferdig fordeling mellom større og mindre bruk.

Ut frå prognosar for verdas matvaresituasjon, busetjing i distrikta og for å sikre dei faglege miljøa i landbruket, har me ingen bruk å miste. Det er viktig at gardsdrift – også på små og mellomstore bruk, kan stå fram som attraktive arbeidsplassar for å sikre rekruttering, areal i drift og at Vestland kan halde på tal gardsbruk i drift og oppretthalde, og helst auke, verdiskapinga i landbruket.

Sjølvsbergingsevne og det "grøne skiftet" må også takast på alvor. Etter opplevinga med pandemi og behov for utanlandsk arbeidskraft, blir det viktig å setje seg mål om auka sjølvforsyning (36% i 2019, korrigert for importert forkorn). Muligheiten for å nå eit mål på 50% innan 5 år bør være gode. Samfunnet skal omstille seg mot det "grøne skiftet" i eit Norge der 1,5 mill dekar er klassifisert som ute av drift. I Vestland fylke gjeld dette over 20 % av innmarksarealet. Det å ta i bruk desse areala vil føre til mange arbeidsplassar, meir levande bygder, betre matvaretryggleik, stor klimagevinst og vil være eit stort mulighetsrom for samfunnet.

For å kunne få til noko må investeringsmidlane aukast – for midlane skal brukast til å snu den negative utviklinga for dei landbruksproduksjonane som slit grunna m.a. lausdriftskravet, og leggje til rette for at produksjonane som går i medvind kan halde fram med sin positive utvikling (t.d. frukt).

For at landbruket i Vestland fylke også i framtida skal kunne tilpasse seg dei stadige endringar i marknaden er det viktig at støtteordningane er prega av utvikling og mangfald.

Viktige tiltak:

- Tak på tilskotsmidlar over ei viss volumgrense og ei viss arealgrense.
- Opptil 50 % investeringstilskot ved omlegging til lausdrift. Investeringane må i større grad ta utgangspunkt i brukets egne ressursar.
- Sauehald og mjølkeproduksjon, især geit, bør få eit betydeleg løft.

Forslag til fleire viktige tiltak:

- Taket for «smådriftstilskot» (pyramidetilskotet) for mjølkekyr bør flyttast frå 50 til 30 kyr (NBS definerer små- og mellomstore mjølkebruk opp til om lag 30 mjølkekyr).
- Arealtilskot på teignivå (alt etter størrelse, plassering, kvalitet og tilkomst). Dette har me allereie i det regionale tilskotet (RMP).
- Ein meir finmaska kanaliseringsspolitikk.
- Meir av produksjonstilskotet bør fordelast etter trappetrinnsprinsippet.
- Taket på mjølkekvote må nedjusterast frå dagens nivå på 900.000 liter. Me føreslår 450.000 liter for kumjolk og 250.000 liter for geitemjolk.
- Storleik på mjølkekvote bør stå i forhold til arealressursane på garden. Framleige av kvote er ikkje ynskjeleg. Mjølkekvotesystemet, slik det har utvikla seg, er ikkje lenger tenleg, særleg ikkje for dei mindre mjølkebruka på vestlandet. Små endringar og «flikking» er ikkje nok for å få eit system som gagnar norsk landbruk og sjølvforsyning.
- Midlane som går til nedskriving av kraftfor for å gjera det billigare, må på sikt fasast ut. I 2020 vart det bevilga ca.1 milliard kr. Slik desse midlane blir brukt i dag, er dei til hinder for å auke norsk forproduksjon.
- Vestland fylke har ein offensiv haldning til utvikling av frukt- og bærproduksjon. Dette vil lett kunne føre til at det og vert satsa på andre typar frukt og bær enn dei som allereie er nemnd i regelverket for produksjonstilskot - Distriktstilskot til frukt og bær. For at også nye typar frukt og bær kan ha nytte av denne ordninga bør det i tillegg til dei typar frukt og bær som allereie er nemnd, også leggjast til kategoriane «Anna frukt» og «Anna bær». Fordi desse nye typar frukt og bær vil være under utvikling bør det gjerne og settast eit lågare minstekvantum enn det som gjeld for dei etablerte produksjonar.
- For å støtte opp om berekraftig produksjon bør og økologisk produksjon få eit løft.
- Landbruket i Vestland fylke er stort når det gjeld frukt og bær. Det er viktig at ingen av dagens støtteordningar til grøntsektoren blir redusert.

18. januar 2021

Hordaland Bonde- og Småbrukarlag

Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag